

Hodnotící zpráva

k provedení hodnocení tvůrčí činnosti jednotlivých pracovišť
Filozoficko-přírodovědecké fakulty v Opavě

NÁZEV OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ: Filologie, Umění

HODNOCENÁ PRACOVISTĚ: Ústav bohemistiky a knihovnictví

HODNOCENÍ

tvůrčí činnosti Ústavu bohemistiky a knihovnictví Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě za období 2015 – 2019

Hodnocení tvůrčí činnosti ÚBK je zpracováno na základě Rozhodnutí děkanky č. 4/2019 k provedení hodnocení činnosti jednotlivých pracovišť FPF Slezské univerzity v Opavě ze dne 17. 10. 2019. Evaluační komise se dále řídila poskytnutými pokyny proděkanky doc. PhDr. G. Rykalové, Ph.D.

Složení evaluační komise schválila vědecká rada FPF SU, tvořily ji:

prof. PaedDr. Jana Kesselová, CSc., Institut slovackistických, mediálních a knižních studií,
Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, Prešov, Slovenská republika

Prof. Dr. habil. Natascha Drubek-Meyer, Freie Universität Berlin, Německo

doc. PhDr. Ivana Gejgušová, Ph.D., Pedagogická fakulta Ostravské univerzity, Ostrava,
Česká republika

Pro hodnocení aktivit sledovaného pracoviště měla evaluační komise k dispozici *Sebehodnotící zprávu k provedení hodnocení tvůrčí činnosti jednotlivých pracovišť FPF SU v Opavě*, kterou zpracoval vedoucí ÚBK Mgr. Martin Tichý, Ph.D., a personální listy jednotlivých zaměstnanců ÚBK. Vzhledem k pandemii COVID 19 nedošlo k osobnímu setkání evaluační komise a zástupců hodnoceného pracoviště, bylo nahrazeno videokonferencí, která proběhla dne 9. června 2020. Zúčastnili se jí zástupci ÚBK dr. M. Tichý, Mgr. M. Horsáková, doc. R. Papík a členky evaluační komise dr. habil. N. Drubek-Meyer a doc. I. Gejgušová. Z jednání se z technických důvodů omluvila prof. J. Kesselová.

Při hodnocení tvůrčí činnosti ÚBK vycházela evaluační komise ze skutečnosti, že hodnocené pracoviště zahrnuje 5 oddělení (oddělení lingvistiky, literatury, knihovnictví, kulturní dramaturgie, audiovizuální tvorby), zajišťuje výuku bakalářských i navazujících magisterských studijních oborů v prezenční formě, část z nich také v kombinované formě, které jsou akreditovány ve vzdělávací oblasti Filologie, Informatika a v oblasti Umění. Z toho plyne, že tvůrčí aktivity pracoviště jako celku musí být rozprostřeny mezi aktivitami vědeckými a uměleckými, avšak s odlišným vzájemným poměrem u jednotlivých oddělení a jejich pracovníků. Výrazný podíl vědeckých aktivit se očekává u pracovníků oddělení lingvistiky a literatury, převaha uměleckých aktivit podmiňuje naplňování cílů zvláště oddělení kulturní dramaturgie a audiovizuální tvorby. Do jisté míry specifické je oddělení knihovnictví, jehož pracovníci se zaměřují na humanitní problematiku oboru s důrazem na aplikaci poznatků v praxi knihoven různého typu.

Ve sledovaném období byly výsledky tvůrčí činnosti hodnoceny dvěma odlišnými způsoby. V letech 2015 a 2016 představovala hlavní kritérium pro hodnocení vědy a výzkumu výše získaných bodů RIV a RUV. Následující období je spojeno s postupným přechodem k uplatňování Metodiky17+. Léta 2017 až 2019 jsou vzhledem k nové metodice definována jako etapa příprav na mezinárodně srovnatelné hodnocení vědy a výzkumu a vytváření podmínek pro organizaci inovovaného hodnocení v zainteresovaných institucích. Je v zájmu pracoviště intenzivně reagovat na aktuální situaci a vyrovnat se co nejlépe s novou

metodikou, i když to bude o to složitější, že pojetí Metodiky17+ jen málo koresponduje se specifiky filologických i některých dalších humanitních oborů. Inovovaný způsob hodnocení kvality však bude mít podstatné přímé dopady na financování vysokých škol a následně na financování jednotlivých vysokoškolských pracovišť.

Ze sebehodnotící zprávy plyne, že vědecké aktivity ÚBK dosahovaly v letech 2015 a 2016 dobrých výsledků (RIV 789 bodů v letech 2011 – 2015 a z toho plynoucí druhá pozice mezi humanitními ústavy fakulty).

Při zavádění Metodiky17+ se klade hlavní zřetel na posuzování vybraných výsledků odborným panelem a zvláště na hodnocení publikačních aktivit v impaktovaných, recenzovaných časopisech a recenzovaných sbornících. V letech 2017 a 2018 byly odborným panelem posuzovány tři vybrané výsledky pracoviště s výsledkem 5, 5, 3. V letech 2017 až 2019 vykázalo pracoviště 5 monografií, 28 kapitol v monografiích, 32 článků v odborných periodikách (z toho 2 v impaktovaných časopisech) a 17 příspěvků v recenzovaných sbornících. Hlavní podíl na vědeckých výstupech v rámci ÚBK se předpokládá u pracovníků neuměleckých oddělení, zvláště oddělení lingvistiky, literatury, (i když někteří z nich vykazují také umělecké aktivity, literární tvorbu a překlady beletrie) a knihovnictví. Vzhledem ke skladbě autorů publikovaných titulů, článků a příspěvků ve sbornících považujeme za přínosné, že byly nastaveny mechanismy pro větší vyváženost publikačních aktivit členů neuměleckých oddělení a snížení výrazných rozdílů v kvantitě výstupů jednotlivých pracovníků. Mělo by k tomu přispět i realizované personální posílení oddělení literatury a knihovnictví.

Tvůrčí činnost pracovníků oddělení lingvistiky, literatury a knihovnictví odpovídá výukovým potřebám pracoviště, vymezeným požadavkům realizovaných studijních oborů (český jazyk z hlediska synchronního i diachronního, jazyková a literární specifika regionu, vývoj české literatury od nejstarších období do současnosti, literární kritika 20. století, dějiny knihovnictví, role knihoven v informační společnosti apod.), nabízí se prostor pro vzájemnou spolupráci mezi odděleními, např. při řešení problematiky komunikace v digitálním světě. Ve sledovaném období došlo u těchto oddělení ke kvalifikačním posunům (doc., Ph.D.), jsou tu předpoklady pro realizaci dalších habilitačních řízení, potřebných pro garantování studijních programů a oborů i jejich stěžejních disciplín.

Oddělení kulturní dramaturgie a oddělení audiovizuální tvorby (dnes již transformované v samostatný ÚFTaRT) jsou postavena před nutností skloubit vědeckou i uměleckou činnost, vědecké aktivity jsou zaměřeny na dějiny divadla a dalších uměleckých oborů, teoretickou problematiku dramaturgie, dramatizace a adaptace uměleckých děl. Tvůrčí umělecké aktivity vnímáme jako bohaté a svým zaměřením rozmanité (scenáristika, dramaturgie, režie a herecké aktivity v oblasti divadla, filmu, televizní a rozhlasové tvorby, dokumentaristika, literární, divadelní a filmová kritika, recenzní činnost, multimediální tvorba, produkce apod.), tak jak to vyžadují cíle a výstupy realizovaných studijních oborů. Audiovizuální tvorba spolu s některými publikačními výstupy (např. *Kdo rozhoduje o tom, co si myslíme?*) dokumentuje historii české společnosti i současné aktuální problémy, jsou využitelné ve výuce škol různých typů, společenský dopad těchto aktivit posiluje sdílení audiovizuálních výstupů na platformách typu youtube nebo na webu Moderní dějiny.

Obě uvedená oddělení (respektive nově vzniklý ústav) budou muset sladit tvůrčí činnost s novými požadavky Metodiky17+. Prostor k posunům je v oblasti kvalifikačního růstu, ve sledovaném období ukončil jeden pracovník doktorské studium, dva v něm pokračují, otázkou je zvládnutí doktorského studia u pracovníků s dílčím úvazkem. Pro zabezpečení garantování studijního oboru a stěžejních disciplín jsou potřebná další habilitační řízení.

Výrazné zastoupení v aktivitách hodnoceného pracoviště vykazuje zapojení studentů bakalářských a magisterských oborů do tvůrčích aktivit. Jistě tomu napomáhá koexistence bohemistických, filologických a uměleckých oborů, prostupnost pedagogů jednotlivých oddělení při realizaci výuky jistě sehrává roli silného inspiračního impulsu. Vysoké je zastoupení studentů v projektech SGS, pravidelně se konají studentské vědecké konference. Prostor pro neformální předávání poznatků a posilování profesních kompetencí vytváří zapojení studentů do přípravy a realizace společenských, kulturních akcí města a regionu, např. festival *Na cestě*, *Opavský páv*, spolupráce se Slezským divadlem, Národním divadlem moravskoslezským apod. Uvedené aktivity zviditelňují pracoviště i univerzitu, posilují tzv. třetí roli univerzity.

Řešení projektů v hodnoceném období můžeme charakterizovat atributy vyváženost, komplexnost a vyprofilování. Uvedené hodnotící atributy jsou podpořeny těmito argumenty:

a) Na projektech participují vyváženě pracovníci všech pěti oddělení ÚBK; b) projekty jsou komplexně orientované na výzkum korelující se strukturou Ústavu; c) z publikačních výstupů projektů je zřejmá systematická profilace učitelů i celého pracoviště (dominanty tvoří stylistika a analýza diskurzu, didaktika, dialektologie, komparativní diachronní lingvistika, česká literatura 20. století, regionální literatura Slezska a severní Moravy, filmová dokumentaristika). Komplexnost dotváří fakt, že vědecko-výzkumné projekty jsou orientovány na rozvoj studijních programů, stejně tak je patrné, že granty zaměřené na základní výzkum v oborech poskytovaných ÚBK jsou v symbióze s projekty kulturně-společenského dosahu v regionu, v němž působí hodnocené pracoviště. Mezi projekty dominují granty SGS, projekty GA ČR a projekty ESF *Rozvoj vzdělávání na Slezské univerzitě v Opavě*. Souběžně probíhá řešení projektů stimulovaných různými kulturními institucemi České republiky (projekty podporované městem Opava, Ministerstvem kultury ČR, Česko-polským fórem a Divadelní, literární a audiovizuální agenturou). Mimořádnou společenskou závažnost kulturně-vzdělávacích projektů spatřujeme v tom, že vytvářejí kontakt jak mezi výzkumným prostředím ÚBK a veřejností (nejen vědeckou komunitou), tak umožňují kontakt studentů s praxí v kulturní sféře, pro kterou se profesně připravují. Proporcionalita řešených projektů umožňuje překonat akademickou uzavřenost výzkumu a dává jim kromě poznávacího i širší společenský smysl.

Pracoviště rozvíjí i mezinárodní projekty. V hodnoceném období jde o dva projekty s Uniwersytetem Warszawskim, Wydziałem historycznym (v roce 2015 o projekt *Český a polský strukturalismus a poststrukturalismus – historie a současnost* s monografickým výstupem a v roce 2018 o grant v rámci Česko-polského fóra *Joseph von Eichendorff a česko-polské kulturní a umělecké pohraničí*). Část pracovníků se orientuje na projekty mezinárodních týmů (projekt *COST IS1310*, projekt slovenské Agentury na podporu vědy a výzkumu *Intelektuální dědictví a vědecká komunikace ve vazbě na evropský kontext*).

Projekty řešené ÚBK představují z personálního hlediska symbiózu na ose regionální – národní – mezinárodní a z hlediska poznávacích přínosů koexistenci základního výzkumu a projektů s přímým dosahem na kulturní sféru regiónu.

Mezinárodní spolupráce ÚBK se jeví jako široce pojatá, kontinuálně rozvíjená po celé hodnocení období. Představují ji stáže, mobility, participace na mezinárodních výzkumných projektech, organizace mezinárodních konferencí a účast na konferencích a přednáškách v zahraničí. Zahraniční stáže jsou úzce propojené s výzkumnou profilací pracovníků, preferenčně jsou orientované na univerzitní pracoviště v Polsku (Wrocław, Opole), Slovinsku (Nova Gorica), na Slovensku (Bratislava, Banská Bystrica), v Litvě (Kaunas, Vilnius), Rakousku (Institut für Slawistik, Universität Wien), Německu (Slavistisches Institut, Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg) a na Islandu (Faculty of Icelandic and Comparative Studies Reykjavík). Některé stáže se konají systematicky a periodicky, to svědčí o hlubších vazbách Ústavu k zahraničním pracovištím. Individuální aktivity doplňují přednášky v zahraničí, od škol a knihoven až po kulturní instituce a festivaly (vedle zemí, v kterých se realizují stáže, je to i Bosna a Hercegovina, Makedonie, Francie, Keňa, Čína). Diferencovaná a strukturovaná je i mezinárodní spolupráce na institucionální bázi (mobilitní programy, výměnné programy).

Zvláště je třeba vyzdvihnout cyklickou mezinárodní konferenci *Dialektologie a geolinguistika v současné střední Evropě* (Polsko, Slovensko, Francie, Velká Británie, USA, Rusko, Bulharsko, Ázerbájdžán). Účast na mezinárodních akcích koresponduje s vnitřní strukturou pracoviště. Členové Ústavu pravidelně participují na zahraničních vědeckých konferencích, v hodnoceném období hlavně v Polsku (Wrocław, Opole, Kraków, Kielce, Sosnowiec, Łódź, Bydgoszcz, Katowice), výběrově i v Budapešti, Ljubljani a Bratislavě. Pracovníci z oddělení kulturní dramaturgie a audiovizuální tvorby zase rozvíjejí mezinárodní umělecké aktivity, mezi nimi vyniká filmová tvorba (filmové festivaly v Portugalsku, v Alabamě, v Bosně a Hercegovině), inscenace přeložených her (Srbsko), překlady beletrie (hlavně ze slovenštiny), kurátorská činnost (Maďarsko, Německo, Slovensko), ale i odborná a organizační práce na mezinárodních kulturních akcích v České republice.

Mezinárodní spolupráce má kromě klíčového vědecko-výzkumného a uměleckého zaměření i další podoby, kterými se pracoviště prezentuje v zahraničí (rozhovory v zahraničních médiích, členství v redakčních radách, odborných komisích doktorandského studia, recenzní a hodnotitelská činnost pro autory ze zahraničí). O kvalitě práce a akceptaci výsledků vypovídají ocenění udělené institucemi v zahraničí (Cena rektora Vratislavské univerzity za vědecké výsledky, Plaketa Marie Konopnické za soustavnou popularizaci jejího díla v České republice, Ceny Svazu polských spisovatelů v zahraničí (Londýn), Evropská medaile poezie a umění HOMER, Brusel).

V mezinárodní spolupráci ÚBK se prolínají individuální aktivity s institucionalizovanými programy a aktivitami. V obou případech vypovídají o akceptování vědeckých a uměleckých výsledků členů Ústavu v mezinárodním kontextu.

Tvůrčí činnost Ústavu bohemistiky a knihovnictví přispívá k rozvoji bohemistiky, teatrologie (zvláště aktivitami zaměřenými na dialektologii a diachronní lingvistiku, stylistiku, regionální literaturu a divadlo) a knihovnictví, cíleně a funkčně těží z regionální situovanosti pracoviště.

Tvůrčí činnost je nutnou podmínkou pro zajišťování výuky akreditovaných oborů, jde o filologicky zaměřené bakalářské a navazující neučitelské obory *Česká jazyk a literatura*, dále o obory, které jsou realizovány jen na některých univerzitách, např. *Kulturní dramaturgie se zaměřením na divadlo* či obor *Knihovnictví* (dále vyučován na MUNI v Brně a UK v Praze), jehož význam roste s utvářením informační společnosti a potřebou „bezbariérových“ kontaktů v digitálním světě. Pracovníci oddělení knihovnictví mohou napomáhat utváření digitálních kontaktů v odborné obci nejen v ČR, ale i s česky komunikujícím světem. Tvůrčí činnost pracoviště, vědecké i umělecké aktivity ve spojení s výukovými aktivitami a nabídkou studia v prezenční a u některých oborů i v kombinované formě přispívají k potřebnému rozvoji regionu, zvyšují dostupnost humanitně zaměřených studijních oborů a napomáhají potřebné proměně lokalit Moravskoslezského kraje, které byly dlouhodobě vnímány jako ryze industriální. Společenský dosah tvůrčích aktivit pracoviště může být nadále posilován strategií tzv. otevřeného přístupu, s jehož pomocí je možno nabídnout a současně využívat okamžitý, bezplatný a svobodný on-line přístup k výsledkům veřejně financované vědy a výzkumu.

Evaluační komise na základě poskytnutých informací zhodnotila činnost ÚBK ve vymezeném období. Poukázala na silné stránky pracoviště i na oblasti vyžadující posuny a změny. Proces evaluace a zvláště sebeevaluace by měl být vždy doplněn také o vizi dalšího směřování pracoviště. Podnětem pro tvorbu potřebné vize mohou být následující otázky:

Jak se konkrétně projevilo nastavení mechanismů k rozvoji publikačních aktivit zvláště u členů neuměleckých oddělení? Jsou nastavené mechanismy dostatečně efektivní?

Jak by měl v následujícím období probíhat kvalifikační růst pracoviště jako celku i jednotlivých oddělení, aby bylo zajištěno garantování realizovaných studijních programů a oborů i stěžejních disciplín a případná generační obměna pracoviště?

Kam budou směřovat další aktivity ÚBK v oblasti projektů (typy projektů, návaznost projektových aktivit aj.), národní a mezinárodní odborné spolupráce? V kterých aktivitách bude ÚBK pokračovat, jak bude tato oblast aktivit inovována? Zamýšlelo se pracoviště nad možností realizace menší mezinárodní bohemistické konference, na níž by prezentovalo své silné stránky a vytvořilo podmínky pro další (mezinárodní) spolupráci?

Ovlivní transformace oddělení audiovizuální tvorby v samostatný Ústav filmové, televizní a rozhlasové tvorby zajišťování výuky jednotlivých studijních oborů ÚBK? Pokud ano, jak bude situace řešena? Bude i nadále zachována spolupráce obou ústavů při realizaci kulturních aktivit v regionu a naplňování tzv. třetí role vysokoškolských pracovišť?

Berlín, Užhorod, Ostrava 30. 6. 2020

.....

prof. PhDr. Jana Kesselová, CSc.

.....

Prof. Dr. Natascha Drubek-Meyer

.....

doc. PhDr. Ivana Gejgušová, Ph.D.

PŘEDSEDA HODNOTICÍ KOMISE

Jméno a příjmení: Doc. PhDr. Ivana Gejgušová, Ph.D.

E-mail: ivana.gejgusova@osu.cz

Telefonní číslo: 731 696 962

OSTATNÍ ČLENOVÉ HODNOTICÍ KOMISE

Jméno a příjmení	Pracoviště	Podpis
Prof. PaedDr. Jana Kesselová, CSc.	Inštitút slovakistických, mediálnych a knižničných štúdií, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, Slovensko	viz výše
Prof. Dr. habil. Natascha Drubek-Meyer	Freie Universität Berlin, Německo	viz výše

Ostravě 30. 6. 2020
V _____ datum _____

viz výše
Podpis _____
(Předseda)